

Döderhults nya kyrkogård

Döderhults församling, Växjö stift, Kalmar län

Kulturhistorisk inventering av kyrkogårdar/
begravningsplatser i Växjö stift 2007

Liselotte Jumme, Magdalena Jonsson
Kyrkoantikvariska rapporter 2008, Kalmar läns museum

Innehåll

INLEDNING	3
Bakgrund	3
Syfte	3
Kulturminneslagen och Begravningslagen	3
Kulturhistorisk bedömning	4
Inventeringens uppläggning och rapport	4
Kort kyrkogårdshistorik	5
Växjö stift – en kort historik	5
DÖDERHULTS NYA KYRKOGRÅRD	7
Kyrkomiljön	7
Kyrkan	7
Kyrkogårdens historik	8
Beskrivning av kyrkogården idag	9
KULTURHISTORISK BEDÖMNING AV KYRKOGRÅRDEN I DESS HELHET	12
ARKIV OCH LITTERATUR	
Bilagor:	
Kulturminneslagen	

INLEDNING

Bakgrund

Svenska kyrkan har sedan kristendomens införande svarat för begravning och omhändertagande av döda. I varje socken har inrättats kyrkogårdar för ändamålet. I en stor del av Sveriges församlingar utgör kyrkogården den äldsta bevarade delen av församlingens anläggningar. Ofta har kyrkogården medeltida ursprung. Sedan Svenska kyrkan och staten skildes åt har kyrkan ansvaret för sina egna kulturarvsfrågor. Kunskapen om kyrkogårdarnas kulturhistoriska värden är dock fragmentarisk. Detta medför att skötseln av den vigda platsen ofta saknar antagna riktlinjer eller vårdprogram där kulturarvshänsyn utgjort planeringsförutsättning. Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapen om våra kyrkogårdar och begravningsplatser genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering i Växjö stift.

Begravningsväsendet i Sverige är numera en statlig angelägenhet bekostad av begravningsavgiften men den utförs fortfarande som under tidigare århundraden av kyrkan. Varje församling eller samfällighet som önskar söka kyrkoantikvarisk ersättning för vården av kulturarvet måste före 2009 ha upprättat en av stiftet godkänd vård- och underhållsplanering. Denna planering skall visa hur kulturarvets värden skall bevaras. Det är såväl på församlingsnivå som på stiftsnivå nödvändigt att ha kunskap om det kyrkliga kulturarvet. Såväl kortsiktig som långsiktig planering är ett ansvar för båda. För stiftets innebär planeringen att bruka de gemensamma resurserna på ett ändamålsenligt sätt. Den kyrkoantikvariska ersättningen förutsätter en övergripande kunskap om de kulturhistoriska värdena för att medlen skall göra största möjliga kulturhistoriska nytta. Länsstyrelsen skall i sin myndighetsutövning stödja detta arbete samt har ett regionalt tillsynsansvar för kulturmiljövården.

På uppdrag av Växjö stift har Kalmar läns museum under 2005-2006 genomfört en inventering av kyrkogårdar/begravningsplatser inom stiftets del av Kalmar län. Arbetet bekostades av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och omfattade de till Svenska kyrkan hörande kyrkogårdarna/begravningsplatserna som omfattas av kulturminneslagens § 4. Lagen gäller begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. För att få en heltäckande bild av begravningsväsendet inom stiftet beslutades att även de kyrkogårdar/begravningsplatser som inte omfattas av kulturminneslagen § 4 skulle inventeras. Man valde också att låta inventera de platser som inte förvaltas av Svenska kyrkan. Kompletteringen av inventeringen har gjorts under hösten 2007. Denna rapport omfattar en av dessa kyrkogårdar/begravningsplatser.

Syfte

Den översiktliga inventerings syfte är att:

- ta fram övergripande kunskap om kulturarvet som underlag för församlingens/samfällighetens planering för och förvaltning av kyrkogårdar och begravningsplatser
- ta fram underlag för myndigheter och kyrkan regionalt för handläggning av kyrkoärenden enligt kulturminneslagen och olika finansiella stödssystem
- skapa ett gemensamt kunskapsunderlag för kulturhistorisk värdering och prioritering samt i sig utgöra ett samlat forskningsmaterial
- dessutom verka för ökad förståelse för kyrkogårdens kulturarv såväl lokalt som i kontakter mellan kyrkan och samhället

Kulturminneslagen och begravningslagen

Enligt Lag om kulturminnen m m (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar på kyrkogården. (Se vidare i bilaga om Kulturminneslagen). Begravningslagen (SFS 1990:1144) anger att en gravvård ägs av gravrättsinnehavaren. När en gravanordning har blivit uppsatt, får den inte föras bort utan upplåtarens medgivande. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte vill gör anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare säger lagen: Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats”.

Kulturhistorisk bedömning

Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, en familj, stilhistoria och begravningstraditioner. I rapporten anges exempel på typer av gravvårdar som utifrån skilda kriterier bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 bör föras in i kyrkans inventarieförteckning. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande - material, konstnärligt utförande eller till en person- lokal/personhistoriskt värde. Inventeringen omfattar i första hand enbart gravvårdar ute på kyrkogården. I flera kyrkor finns det dock gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning till kyrkan. Ofta har dessa ett stort kulturhistoriskt värde och bör tas med i kyrkans inventarieförteckning.

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Växjö och Linköpings stift, samt länsstyrelserna och läns museerna i Kronobergs, Jönköpings, Östergötlands och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkogården samt en beskrivning i ord och bild av kyrkogården som helhet och de olika kvarter/områdena. En kulturhistorisk bedömning görs av varje kvarter/område samt över kyrkogården i dess helhet. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som inte en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens utveckling. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav endast en mindre del är presenterad i rapporten.

Fältarbetet och rapporterna har utförts av antikvarier Magnus Johansson, Magdalena Jonsson, Liselotte Jumme och Cecilia Ring vid Kalmar läns museum. Rapporterna finns tillgängliga på Växjö stift, Länsstyrelsen i Kalmar län, Kalmar läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Kort kyrkogårdshistorik

En kyrkogård skiljer sig från en begravningsplats på så vis att den ligger i direkt anslutning till en kyrkobyggnad. En begravningsplats rymmer ofta ett kapell inom sitt område. I förhistorisk tid varierade gravskicket mellan brandgravar och jordbegravningar. Kristendomens införande innebar bl a att kremering av kroppar förbjöds. Längre begravdes människor i närheten av sina hem, men under medeltiden anlades kyrkogårdar i allt högre utsträckning kring kyrkorna. Kyrkogårdens område delades först upp mellan byarna, med byvisa begravningar, senare i hemman. Den medeltida begravningsplatsen bestod troligen av ängslika områden kring kyrkan där de välbärgades gravminnen i form av stenkors, tumbor och hållar stod uppställda. Enklare gravar kunde markeras av en liten kulle eller ett träkors. Kyrkogården omgärdades vanligen av träbalkar med spåntak. I mitten av 1700-talet kom ett kungligt påbud om att kyrkogårdsmuren, eller bogårdsmuren som man då kallade den, skulle vara uppförd av gråsten utan bruk, alltså kallmurade. I början av 1800-talet tillät man att de murades med kalkbruk om de täcktes med tak. Reformationen innebar på många sätt en förändrad syn på det som hörde kyrkan till. Många kyrkogårdar lämnades vind för våg, murar revs och djuren betade fritt i markerna. Först under 1700-talet började man visa mer intresse för kyrkogårdarnas vård och utformning.

Före 1800-talet var det vanligt att människor av högre stånd begravdes inne i kyrkan, medan vanligt folk begravdes på anonyma allmänningar kring kyrkan. Under 1700-talets slut ökade protesterna mot begravningar i kyrkan då det ansågs ohygieniskt och orsakade stort obehag, speciellt sommartid. År 1815 beslöt Sveriges riksdag om att begravningsplatser skulle anläggas utanför städer och byar, också det av hygieniska skäl. I bland annat Västervik och Kalmar finns sådana begravningsplatser. Först efter 1815 blev det också mer allmänt förekommande med genomgripande planläggning av kyrkogårdarna med gångsystem och planteringar. Det blev också allt vanligare med planteringar av träd kring kyrkogården, sk trädkrans. Genom 1815 års förordning förbjöds definitivt begravningar inne i kyrkan. Kyrkogårdar och begravningsplatser uppdelades i områden där den dödes familj fick köpa gravplats, och områden som var gratis. Dessa senare områden kallades vanligen allmänna linjen. Här begravdes människor i den ordning de avled. Det innebar bl a att äkta makar inte blev begravda bredvid varandra. Fram till 1960-talet fanns bruket av linjegravar. Under 1800-talets senare hälft blev det allt vanligare för samhällets arbetare och medelklass att skaffa sig egen gravplats. Samtidigt blev de förmögna gravvårdar allt mer påkostade. Vid ungefär samma tid började man anlägga kyrkogårdar med en mindre strikt utformning, än den tidigare, och med ett mer naturinspirerat utseende. Vid 1900-talets mitt anlades kyrkogårdar med en större anpassning till den lokala topografin och de lokala växtförhållandena, bl a tillkom många skogskyrkogårdar. I och med att man började använda moderna maskiner har skötseln av kyrkogårdarna delvis förändrats. Tidigare grusgravsområden har såtts igen och staket och andra detaljer har tagits bort för att underlätta arbetet. Under de senaste decennierna har minneslundar tillkommit på nästan samtliga kyrkogårdar.

Växjö stift – en kort historik

Småland och Öland var under tidigaste kristna tid knutna till stiftet i Hamburg- Bremen. År 1103 lyckades den danske kungen genom intrigerande med påven och tyska kejsaren tillskapa det nordiska ärkestiftet. Utbrytningen fick sitt biskopssäte i Lund och den nordiska

kyrkoprovinser styrdes under tre kvarts sekel från Danmark. Ärkestiftet i Lund omfattade hela nordliga Europa med Skandinavien och Island, de nordatlantiska öarna samt Grönland. Den kyrkliga expansionen med byggande av de första kyrkorna i Småland och på Öland bär därför tydliga spår av sydsandinavisk påverkan.

Stiftsbildningarna i den svenska delen av kyrkoprovinserna pågick dock samtidigt och när Uppsala blev ärkebiskopssäte 1634 bestod den nya svenska kyrkoprovinserna av fyra stift jämte Uppsala, nämligen Linköping, Skara, Strängnäs och Västerås. Sex år senare omtalas i ett gåvobrev en biskop i Växjö vid namn Balduin. Växjö stift måste därför ha tillkommit mellan 1164 och 1170.

Det nya stiftet skapades genom utbrytning från Linköpings stift och kom att omfatta Varend, Finnveden, och Njudung. Varendsdelen utgjordes av fem häradar, Allbo, Kinnevald, Konga, Norrvidinge samt Uppvidinge. Finnveden bestod av Sunnerbo, Östbo och Västbo medan Njudung var uppdelat i två häradar, Västra och Östra Njudung.

Växjö stifts gränser mot Linköpings stift kom dock snart att bli föremål för diskussioner. Tvisten löstes först genom den påvelige legaten Vilhelm av Sabinas skiljedom 1248. Växjö stift kom efter domen att endast omfattas av Varend vilket gjorde stiftet till det minsta i landet vid den tiden. Området som motsvaras av nuvarande Kalmar län tillhörde under medeltiden Linköpings stift.

År 1555 blev Norra och Södra Möre samt Öland ett självständigt kyrkligt förvaltningsområde, ett s k ordinarie domne, inom Linköpings stift. Ordinarie domnen inrättades av Gustaf Vasa och var ett sätt att minska biskoparnas makt. Vid samma tidpunkt överfördes det gamla folklandet Finnveden till Växjö stift. Finnveden hade dessförinnan tillhört både Skara och Linköpings stift. År 1583 upphörde Kalmars och även Jönköpings ordinarie domnen. Man återgick då praktiskt taget till den gamla stiftindelningen där områdena kring Jönköping, Tveta, Vista och Norra Vedbo återfördes till Linköpings stift och Mo härad till Skara stift. Östbo och Västra Njudung lades till Växjö stift dit också Östra Njudung fogades från Linköpings stift. År 1621 fogades också Tveta och Vista häradar till stiftet i Växjö.

Kalmar blev åter ett kyrkligt förvaltningsområde 1603 då man blev superintendentia. En superintendentia är ett område som avskilts från ett äldre stift och som senare fick status av eget stift. Ursprungligen ingick hela Kalmar län utom Tjust i superintendentian men med tiden kom Sevede, Aspeland och Tuna län att övergå till Linköpings stift. När Kalmar 1678 blev eget stift omfattade det Södra och Norra Möre, Handbörd, Stranda och Öland. Denna indelning bevarades fram till 1903 då det beslutades att Kalmar stift uppgick i Växjö stift. Sammanslagningen realiserades 1915 då Kalmars biskop Tottie avled. För närvarande har Växjö stift 222 församlingar. Stiftets minsta församling är Jälluntofta med knappt 60 kyrkotillhöriga och den största är Jönköping Sofia med 21 850 tillhöriga. I stiftet finns drygt 300 präster och drygt 100 diakoner. Inom stiftet finns cirka 350 äldre kyrkor och antalet medeltida kyrkobyggnader är stort. De flesta sockenkyrkor omges dessutom av medeltida kyrkogårdar. Under 1900-talet har det tillkommit nya begravningsplatser och även nya kyrkor i städerna.

DÖDERHULTS NYA KYRKOÅRD

Fastighetsbeteckning: Kyrkbacken 2 m fl, Döderhult socken, Oskarshamns kommun, Stranda härad, Kalmar län, Småland.

Invånare: 1811: 2780 inv; 1860: 4046 inv, 1900: 5377 inv, 1957: 5215 inv, 2003: 6783 inv

Kyrkomiljön

Döderhults kyrka ligger på en höjd i landskapet omgiven av bebyggelse i alla väderstreck, utom mot öster där åkrar breder ut sig i det som förr var en havsvik. Namnet Döderhult nämns första gången 1337. Sedan medeltiden har samma kyrkplats brukats som socknens religiösa centrum. Kring kyrkan finns den äldsta kyrkogården, Kallad gamla A, som också rymmer ett gravkor och en ålderdomlig redskapsbod. Väster om kyrkan och den gamla kyrkogården, på andra sidan om Marieholmsvägen, ligger ytterligare en kyrkogårdsdel, kallad Gamla B, vilken tillkom på 1800-talet. Denna ligger på mark som tidigare tillhörde godset Marieholm. Godsets huvudbyggnad och två porthus finns ännu kvar som fond åt kyrkogården. Huvudbyggnaden har sedan 1950-talet bl a hyst distriktssköteskemottagning och lärarbostad. På samma område ligger också prostgården uppförd 1986. Båda kyrkogårdarna omges av gamla träd och har pampiga entrépartier mot Marieholmsgatan.

Norr om kyrkan fanns tidigare kyrkstallar. Sedan 1970-talet finns här istället församlingshem och pastorsexpedition i en låg, rödmålad träbyggnad, samt parkeringsplatser för kyrkans besökare. Sydväst om kyrkan låg tidigare en sockenstuga som från 1826 brukades som skolhus för socknens första folkskola. I dag finns en minnessten som förtäljer historien. Längs Marieholmsvägen, nordväst om kyrkan, står en minnesskulptur över konstnären Axel Petersson, "Döderhultaren", utförd av Arvid Källström från Påskallavik. Hela kyrkomiljön utgör på många sätt en central plats i Döderhults samhälle.

Öster och nordost om kyrkplatsen och den äldsta kyrkogården ligger Nya kyrkogården som började anläggas på 1960-talet, men som senare också utvidgats.

Kyrkan

Döderhult anses ha fått sin första kyrka på 1100-talet, vilken ska ha byggts om och till under 1300-talet. I mitten av 1700-talet hade kyrkobyggnaden tjänat ut och arbete med en ny kyrka påbörjades. Denna förlades till samma plats. Ritningarna till kyrkan upprättades av kommissionslantmätaren Per Engström och arbetet utfördes under ledning av byggmästare Eric Eklund och muraren Jonas Zachrisson. Den nya kyrkan stod klar 1772. Kyrkan är byggd i en brytningstid mellan olika stilideal vilket återspeglas såväl exteriört som interiört. Det låga tornet, det branta takfallet och den kompakta byggnadskroppen ger nästan en barock känsla, trots att nyklassicismen var det starka stilidealet vid tiden. Interiört blandas rokoko med nyklassicism i inredningen i vilken bl a ingår en ovanlig herrskapsläktare som tillhörde ägarna till Fredriksbergs herrgård. Altaruppsatsen är utförd av Jonas Berggren och omfattningen ritad av Jean Eric Rehn. Predikstolen är utförd och skänkt av bildhuggaren Anders Dahlström. Kyrkan har genomgått flera renoveringsfaser då bl a fönstren förstörats och lanterninen byggts om.

Kyrkogårdens historik

Döderhults kyrkogård består av tre tydligt avskiljda delar; Gamla kyrkogården kring kyrkan kallad Gamla A, kyrkogården väster om Marieholmsvägen, kallad Gamla B och Nya kyrkogården öster och nordost om kyrkan. De olika delarna är till sin karaktär resultat av de olika anläggningsstilar som varit rådande under främst 1800-1900-talen. I denna rapport görs beskrivning och kulturhistorisk värdering av Nya kyrkogården. Gamla A och Gamla B har tidigare beskrivits i en inventeringsrapport från 2005 av Liselotte Jumme.

Redan på 1950-talet väcktes förslag om att göra ytterligare en utvidgning av Döderhults kyrkogård genom anläggande av en helt ny del nordost och öster om kyrkan. År 1962 gjordes ett förslag av före kyrkogårdsföreståndaren Hilding Claesson, Lund. Han har i Kalmar län även ritat den nya urlunden på Mönsterås gamla kyrkogård som stod klar 1947. Den nya kyrkogårdsdelen på Döderhults kyrkogård anlades med mycket olika typer av vegetation. Nordost om kyrkan gjordes områden för kistbegravningar och öster om kyrkan ett område för urngravar. År 1964 uppfördes Stillhetens kapell efter ritningar av G. Magnusson, Bygg- och planprojektering AB, Kalmar. Den nya kyrkogården utvidgades ytterligare mot nordost år 1988 efter förslag av Trädgårds- och Markprojektering Gunnar Klasson AB. Genom denna utvidgning gavs plats för ytterligare kistgravar och urngravar. Minneslunden anlades längst i nordost.

Karta över Döderhults nya kyrkogård

Beskrivning av kyrkogården idag

Allmän karaktär

Nya kyrkogården ligger öster och nordost om kyrkan ned mot den gamla Döderhultsviken. Området ligger betydligt lägre än den gamla kyrkogården som omger kyrkan. Här finns rumsligt uppdelade gravkvarter omgärdade av häckar och mindre träd. Området började användas på 1960-talet. Det var då de norra och nordvästra delarna som togs i bruk med rektangulära och strikt ordnade gravkvarter. Nya områden iordningställdes under 1980-talet och fick en för den tiden typisk utformning. Gravkvarteren har en friare, solfjädersliknande, form. Ett urngravsområde är placerat i kyrkogårdens västra del med slingrande gångar. Minneslunden ligger också högt i landskapen på en kulle inramad av äldre träd.

Omgärdning

Omgärdningen består mestadels av träd och buskar. Mot väster finns hängbjörkar och häckoxbär, i sydost rönnar och häck av måbär. Mot sydväst fungerar Gamla A:s kyrkogårdsmur som avgränsning. Den omkringliggande vegetationen fungerar i flera fall som naturlig omgärdning.

Ingångar

Ingångar finns i nordväst i anslutning till parkeringen och i sydväst via trappa från cykelvägen som i sydostlig riktning leder mot det område som kallas Tratten.

Vegetation

I kvarteren finns häckar av häckoxbär, måbär, thuja, spirea och liguster. Rader av rönnar finns också i området. Planteringar av blå nyponros och syren utgör små gröna klungor. Vid minneslunden finns äldre träd av lind och lönn.

Gångsystem

Gångsystemet med grusgångar rör sig mellan och kring de olika kvarteren. I det mer strikta området i norr och nordväst är gångarna raka medan de övriga områdets mer fria anläggningsstil gör att andra gångar slingrar sig fram mellan de olika delarna av området.

Raka gångar delar av de äldsta kvarteren på ny kyrkogården. (KI Döderhult kyrkog 176)

Urgravsområden i kyrkogårdens västra del med gångar som slingrar sig fram mellan gräsytorna. (KI Döderhult kyrkog 169)

Gravvårdstyper

På kyrkogården finns olika typer av gravvårdar från 1960-talet och framåt där man i gravvårdarnas stil kan utläsa när de olika delarna tagits i bruk. I de rektangulära kvarteren i

norr och nordväst är gravvårdarna vanligen av grå granit och jämnstora, rektangulära med raka, rundade eller vinkelställda krön. Dekoren är oftast enkel, gärna med ett kors eller ett naturmotiv. Vårdarna är placerade i fristående rader. Även i de mer fritt utformade kvarteren är vårdarna regelbundet placerade i rader. Gravstenarna är här mer varierade i utförandet och har ofta asymmetrisk form. Röd granit är mycket vanligt som material. De flesta gravvårdar är stående men enstaka liggande förekommer. De är då ofta i form av naturstenar. Liggande gravvårdar finns främst i urngravsområdet.

Gravvårdar på den äldre delen av nya kyrkogården, typiska för 1960- och 70-talen. (KI Döderhult kyrkog 174)

Gravvårdar på området anlagt på 1980-talet. Formerna är mera avrundade och röd granit har blivit mer populär. (KI Döderhult kyrkog 183)

Minneslund

Minneslunden ligger nordost om det övriga området på en liten höjd i landskapet. Platsen är stenlagd med gatsten och avgränsas mot öster av en stenmur. På platsen finns planteringar och en liten fontän. Kring minneslunden finns flera äldre träd.

Byggnader

I nya kyrkogårdens västra del finns gravkapellet Stillhetens kapell uppfört 1964 av G. Magnusson, Bygg- och planprojektering AB, Kalmar. Byggnaden är vitputsad och har sadeltak belagt med tegel. I fasaden finns några få olikformade fönster.

En rödfärgad ekonomibygnad med pulpettak, uppförd på 1980-talet står på den norra delen av kyrkogården.

Övrigt

På den nya kyrkogården finns en träskulptur föreställande ett fartyg som tillkom 1999.

Stillhetens kapell byggt 1964.
(KI Döderhult kyrkog 166)

Minneslunden. (KI Döderhult kyrkog 181)

KULTURHISTORISK BEDÖMNING AV KYRKOGRÅDEN I DESS HELHET

Kyrkplatsen i Döderhult har anor sedan medeltiden. Döderhults kyrkogård är en stor anläggning som består av tre tydliga delar från olika tider. Området kring Döderhultsviken, i vars västra spets kyrkan ligger, är rikt på fornlämningar.

Nya kyrkogården togs i bruk på 1960-talet och utvidgades i slutet av 1980-talet. Området anlades i två faser i omedelbar närhet till den äldsta kyrkogården och med kyrkan i nära anslutning. Anläggningsstilen är tidstypisk för 1900-talets mitt och slut med de strikta 1960-70-talsområdena och de friare utformade senare delarna. Samma fenomen kan studeras i gravstenmaterialet. Anpassningen till den befintliga terrängen och vegetationen är också karaktäristisk för denna period. Det omfattande och varierade växtmaterialet är en viktig del av kyrkogården och har ett viktigt upplevelsevärde. Urngravsområde och minneslund är tidstypiska företeelser som hör det sena 1900-talet till.

Sammanfattningsvis:

- Döderhults kyrkogård visar på olika drag typiska för det sena 1900-talets kyrkogårdar.
- Döderhults nya kyrkogård ingår som en del i kulturmiljön kring kyrkan.

ARKIV OCH LITTERATUR

Antikvariskt Topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet
Kalmar läns museums topografiska arkiv
Lantmäteriet

Arbman, P T, Ur Döderhults händer. Vad medeltida urkunder berättar om Döderhult. Oskarshamn 1946

Brunius, Jan, Ferm, Olle (red). Det medeltida Sverige 4 Småland. Stockholm 1990

Bucht, Eivor (red), Kyrkogårdens gröna kulturarv, Klippan 1992

Erixon, Sigurd (red), Sveriges bebyggelse, Svensk statistisk topografisk uppslagsbok, Landsbygden del I, Uddevalla 1957

Hammaskiöld, Hans m fl, Minnets stigar – en resa bland svenska kyrkogårdar. Stockholm 2001

Kilström, Bengt Ingvar, Döderhult kyrka, Eskilstuna 1993

Linder, John, Döderhultsgården, mellersta Kalmar läns hembygdsförenings kulturhistoriska tidskrift, Oskarshamn 1916.

Muntliga uppgifter från kontraktsprosten Leif Norrgård och kyrkovaktmästare Inge Nord